

A mai iparművészeti oktatásnak a régi tapasztalatok és tanulságok mellett éberem fel kell figyelnie az új idők követelményeire és az általános haladás jelenségeire; sőt még a jövő követelményeit is jóformán előre meg kell éreznie, hogy az oktatásból a túlhaladott és már életképtelen módszereket idejében kiküszöbölhesse. Mert minden tanítvány egy darab jövőt jelent és nem szabad az iskolát úgy elhagynia, hogy tarisznyája egy csomó elavult és használhatatlan holmival legyen megterhelve. Reális tudással és technikai felkészültséggel kell felfegyverezve lennie az élet küzdelmeire.

A műhelyi szellem az, amely a tanítványokban a mesterség iránti szeretetet fejleszti és őket alkotómunkára serkenti.

Ez a műhelyi szellem vezeti a leendő iparművészeket, amidőn olyan önálló feladatok elé állítja őket, melyek gondolkodásra kényszerítenek. Ezáltal találékonyságukat is fejleszti, hogy minden kínálkozó lehetőséget a legjobban tudjanak majd kihasználni.

A műhelyszellem a régi kipróbált technikának konzerválását és fenntartását, az új technikák elsajátítását, valamint az új anyagok és kiviteli lehetőségek megvizsgálását és kipróbálását követeli.

A papíron készült tervek használhatóságáról is csak ezen az úton lehet meggyőződni.

A mennyiségbeli és művészeti képzés párhuzamosan halad és szorosan összefügg a gazdasági tudással.

Vezető állások betöltésénél ma már nem elég csupán a technikai és művészeti képzés, hanem éppoly fontos és szükséges a gazdasági és kereskedelmi tudás is, amely kiegészítője a műhelyi szellemnek és nélkülözhetetlen kelléke az önállóan alkotó iparművésznek.

A műhelyi szellem alapja a termelő munkának s ez a szellem van hivatva arra, hogy a mai iparművészetet ismét visszaállítsa arra a megbecsült helyre, melyet a régi időkben elfoglalt.

AZ ÁLLAM AZ IPARMŰVÉSZETÉRT

Írta: KERTÉSZ K. RÓBERT ny. államtitkár

Az iparművészetnek ipari kapcsolata, — az egészségesen felfogott iparművészeti életgyakorlat, — olyan értékes gazdasági erőket tartalmaz, hogy azok aktivitása lehetőségének biztosítása az államra nézve nemzetgazdasági és közgazdasági vonatkozásában nem lehet közömbös.

A szellemi művelődésnek egyaránt kifejezői az építő-, szobrász-, festő- és iparművészetek, ezek az olyannyira hatalmas kulturális tényezők a nemzeti életben, — amelyek egyúttal mezői is a nemzet művelődési elhivatottságának.

Meg kell azonban állapítani, hogy amíg a szobrász és festőművészet termelése túlnyomó részében a szellemi művelődésnek a gazdasági léttől távolabb álló területein éli ki magát, addig az építő- és iparművészetek legszorosabban kapcsolódnak bele a mindennapi gazdasági élet problémáiba. És mint ilyenek, kell, hogy az állam felfokozott figyelmét felhívják magukra. Különösen vonatkozik ez a mai korszak mellett az iparművészetre. Ma már az iparművészetben nem a mindenáron művésziessé váló ipari produkciót, vagy az önmagában haszontalan és öncélú díszítő vágy kielégítését, a gazdaságilag jobban szituált osztályok fényűzését szolgáló *pièce unique* előállítását látjuk, — hanem azt az egészséges törekvést, hogy a legszélesebb társadalmi rétegek mindennapi használati tárgyai és eszközei is tetszetős, a használatnak legmegfelelőbb képzést kapják, — anyag, forma, szín, vonal, technikai megoldozás tekintetében, — az iparművészet ereje által.

A helyesen értelmezett iparművészet ma tömegművészet. Abban az értelemben, hogy nem az egyesekért vagy kevesekért van, hanem a társadalom nagy tömegeiért, amelyeknek tömegtárgyait

kívánja az ízlés, — ha úgy tetszik a művészet erejével kialakítani úgy, hogy az életszépség átlagos szintje emelkedjék.

Az iparművészet elindult a műteremből és visszatér az ipari műhelybe és a gyárba. Azért, hogy mindenkié legyen, azért, hogy mindenkinek életét kellemesebbé, kényelmesebbé, — szebbé tegye. A boldog céhrendszernek összeomlása után az elmúlt évszázadban, amely korszak összeesik az építőművészetnek a történeti stílusokat utánzó eklektikus korszakával, — az iparművészet úgyszólván elvált az ipartól, azzal minél lazább kapcsolatot tartott fenn és mindinkább a „l'art pour l'art“ gondolatával kacérkodott. Visszahúzódtott a műterembe.

A szociális viszonyok megváltozása, a háborúszülte igényeloskodás és amellet a világgazdasági helyzet súlyosbodása és a mindezekkel együttjáró tisztultabb ízlés — most visszakényszerítik az iparművészetet a műteremből oda, ahol született és ahol a korai középkortól kezdve hosszú évszázadokon át virult, a műhelybe, — és annak utódjába, a kollektív munkarendszer diktálta gyárba.

A mai iparművészet tehát, — most ne beszéljünk az esztétikai kérdésekről, ezek más lapra tartoznak, — jelentős gazdasági tényező. Ilyennek mutatkozik a nagy kultúrnemzetek mai életében.

Legelőbb a németek ismerték fel ezt az igazságot, amikor megszervezték a „Werkbundokat“, melyek ma a minőségi munka jegyében élik ki magukat. A háború után a megifjodott Itália fordult meglepő intenzitással az iparművészet felé. A kétévenként megismétlődő monzai kiállításokat az állam vette kezébe és rendezte most ezeket háromévenként Milánóban, Olaszország legnagyobb ipari centrumában.

Ezek hatása alatt az olasz iparművészet újjászületett. A régi limlom-csecsebecsestermelés helyébe életerőtől duzzadó modern ipari művészet lépett. Ugyanezzel a törekvéssel találkozunk a többi kultúrnemzetnél is.

És ideirányul a fejlődés vonala minálunk is.

Az iparművészetnek része van nálunk az állam gondoskodásában. Nem úgy, mint Angliában vagy az Egyesült Államokban, hol az állam a maga sorsára bízta. Ezeknek az államoknak mindenkor kedvezőbb gazdasági jóléte a társadalmat elég erőssé teszi, hogy maga gondoskodhassék a kultúrának erről az ágazatáról is.

Az államhatalomnak segítőkeze lehetővé teszi a

külföldi nemzetközi kiállításokon való bemutatkozásainkat a világpiac és a világkritika előtt; hazai kiállításaink rendezését támogatja, ezzel a magyar közönség meggyőzésének, felvilágosításának és kiművelésének munkáját is; az ipari művészeti gyakorlat széles körben való elindítását szorgalmazza. Fél százados, eredményekben gazdag multra tekint vissza az állam által fenntartott Iparművészeti Iskolánk. Ipari művészetünk társadalmi és szakmabeli szervezetei is élvezik az államhatalom gyámoltását. És így joggal hiszünk egy boldogabb és szebb jövőben és abban a magyar iparművészetnek életerős, — az egész országra áldásos felvirágzásában.

IPARMŰVÉSZETI ÉS HÁZIIPARI KIVITELÜNK

Írta: Dr. báró KRUCHINA KÁROLY miniszteri tanácsos

A világháború sokféle eltolódása közt a régi fogalmak is új értelmet kaptak. Így van ez az iparművészetrel is. Régebben sokkal szűkebb köre volt ennek a szónak, mint manapság. Díszes, szép tárgyakat értettek alatta, javarészt az otthon szépítéséhez valókat. Mozaikképek, gobelinek, érmek, plakettek, berakott bútorok, díszüvegek, ezek mind, azt mondhatni, a fényűző élet járulékaik voltak. De amint gondolkozásunk gyakorlatiassá változott, az iparművészet is inkább a hasznosság szolgálatába szegődött. Ma nem annyira szép üvegek és szövött falikárpitok kellenek a leméretezett viszonyok közt, hanem inkább egyszerű bútorok, jó étkezésszervizek, olesó gyermekjátékok és mindenféle divatos, hímzett textiliák.

A háború előtt tehát inkább művészi és ízlésbeli színvonalunk kirakata volt iparművészetünk. Büszkék voltunk rá, hogy Herend, a Zsolnay-gyár és a magyar ötvösműhelyek jellegzetes alkotásai kikerültek a külföldre, s ott esillogtak, villogtak a finom kiállításokon és a nagy áruházak asztalain is. Kétségtelen, hogy ezek a kiviteli cikkek is jelentős összegekkel szerepeltek ipari kivitelünk áru-statisztikájában. De az 1890-től 1914-ig terjedő időben mégis inkább reprezentálni igyekeztünk velük, s örömmel hallgattuk vagy olvastuk a kiváló pécsi kerámikusnak, Zsolnaynak világhírnevét, a párisi kiállítás magyar szobájának, vagy a turini kiállítás „Attila“-sátorának, szintúgy a milánói kiállítás „galambos udvar“-ának nagyszerű bemutatkozását. Igazi kézművesség és magasrendű művészi tervezőmunkák frigye volt az ilyen siker.

A háború utáni iparművészetünk — amellett, hogy a magas kvalitásméreteket átmentette — mégis inkább a nemzetgazdaság egyik fontos tételévé alakult át. Műiparosaink, kézműveseink s háziiparosaink termelnek, hogy ezzel a magán- és a közgazdaság sodrának folyamát erősítsék. Valamikor minden ipari és művészi tevékenység az egyén, a család, vagy otthon körén belül maradt.

De minél inkább fejlődik a nemzetközi árucseré, annál nagyobb a lehetősége annak, hogy a művészi, vagy népművészeti alkotás mindenki közkinésévé váljon.

Ez a folyamat igazán hatalmas lendülettel, leginkább az utolsó két-három évben indult meg. A kisebbrészen „úri“ jellegű, nagyjából „népi“ stílusú iparművészet feltűnő gyorsasággal hódította meg a nyugateurópai és északi államok fogyasztópiacait. Ezt talán elsősorban azzal a nagyszerű propagandával és szervezetséggel értük el, melyet az új életre támadt Országos Magyar Iparművészeti Társulat a Külkereskedelmi Hivatallal együttműködve, igen magas fokra emelt. Ennek az eszközei — mint minden szakember tudja — vásárok itthon és a külföldön, kiállításokon magyar ízléssel épített sátrak, szakmai érdekképviseletek, háziipari telepek, anyagbeszerzés és elosztás központosítása, előnyös devizapolitika, ízlésbeli irányítás az egyes telepeken és műhelyekben. Mindezekkel elértük, hogy alig két év alatt az export-célokra alkalmas háziipari és iparművészeti áruk nagy tömegét sikerült a külföldi nagyvárosokban elhelyezni. A kisiparos és háziiparos, aki a helyes iparművészeti irányítás alá kerül, egyre jobban hozzáismul a külföld igényeihez, s egyre inkább megtanulja, hogy amit odakünn keresnek, az a h a s z n o s t á r g y a k n a k s z i n e s, m a g y a r o s d i s z i t é s e. Amíg tehát fejkötőket, katrincákat, mézeskalácsokat, hímzett bekecseket próbáltak odakint elhelyezni, ez a törekvés meddőnek mutatkozott. De a hímzett blúzok, gyermekruhák, kendők, sálak, tarsolyok, különféle esipkék, játékok, babák, fadobozok, korsók és egyéb praktikus tárgyak iránt egyre fokozódik az érdeklődés.

Mezőkövesd híres hímzőasszonyai manapság már alig foglalkoznak a „rossz matyó“ gyártásával, hanem blúzokat hímeznek. Sárköz asszonyai sem a parittyák (fejdísz) készítését erőltetik, hanem